

Prof. UJ dr hab. inż. Wiktor Adamus

Kraków, 14.10.2023

Instytut Ekonomii, Finansów i Zarządzania

Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej

Uniwersytet Jagielloński

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Karoliny Szymańskiej

przygotowanej pod kierunkiem naukowym promotora

prof. dr hab. Edwarda Mleczko. Promotor pomocniczy: dr hab. Katarzyna Filar Mierzwa

1. Przedmiot recenzji

Przedmiotem recenzji jest rozprawa doktorska Pani Karoliny Szymańskiej pt: **„Model systemu szkolenia w sportowym tańcu w stylu standardowym na poziomie mistrzowskim w ujęciu wielokryterialnej metody wspomaganie decyzji AHP”** Podstawą wydania opinii jest pismo Rady Naukowej Akademii Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie z dnia 26.09.2023 r.

Wymagania pod adresem rozpraw doktorskich precyzuje art.187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018, poz. 1668, z późn. zm.). Zgodnie z brzmieniem ustawy rozprawa doktorska „powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne rozwiązanie problemu w oparciu o opracowanie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne, lub oryginalne dokonanie artystyczne, oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. ”Ustawa” nakazuje zatem uwzględnić w ocenie rozprawy następujące kryteria:

znaczenie podjętej problematyki, poprawność sformułowanych celów i problemów badawczych, metodykę badawczą, strukturę pracy oraz aspekty formalne.

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska obejmuje w swej części merytorycznej „Wstęp” oraz trzy rozdziały zatytułowane odpowiednio „Wprowadzenie do problematyki badawczej”, „Materiał i metody”, „Wyniki badań” oraz rozdział końcowy, „Podsumowanie wyników badań i dyskusja”. Część uzupełniająca składa się z listy publikacji związanych z problematyką pracy („Piśmiennictwo”), „Aneksu”, „Spisu tabel, rycin i fotografii” oraz „Streszczenia” w języku polskim i angielskim. Spis literatury zawiera **648** pozycji w kategorii „Piśmiennictwo” i **39** pozycji w kategorii „Netografia”. Całość rozprawy obejmuje **311** ponumerowanych stron. Uwagę zwraca niezwykle obszerna lista publikacji, sięgająca autorów czasu antyku (Platon, Arystofanes, Arystoteles). O dogłębnej znajomości przedmiotu badań i refleksji nad tańcem świadczą też cytowane dzieła współczesnych antropologów kultury, filozofów, socjologów i psychologów. Bibliografia przedstawionej do oceny pracy stanowi sama w sobie istotny walor poznawczy. Z obowiązku recenzenta godzi się jedynie zaznaczyć, że najwybitniejszy polski antropolog, Bronisław Malinowski, również podejmował problematykę tańca w swoich analizach kultury społeczeństw pierwotnych (szczególnie w dwóch publikacjach: „Argonauci Zachodniego Pacyfiku” i „Ogrody koralowe i ich magia”). Malinowski akcentował rolę tańca jako środka ekspresji solidarności społecznej. Zauważył m.in., że taniec często wiązał się z zaklęciami, czarami, czy gestami, które miały symboliczne znaczenie. Taniec był dla niego formą sztuki, odzwierciedlającą normy i wartości kultur pierwotnych.

2. Znaczenie podjętej problematyki

Rozprawa mgr Karoliny Szymańskiej jest dziełem wybitnym. Jej znaczenie można rozpatrywać zarówno w szerokim, jak i węższym sensie. W szerokim

ujęciu recenzowana praca podejmuje nowatorski kierunek optymalizacji sposobu przygotowania i prowadzenia zajęć przygotowujących sportowców do sukcesów, do rywalizacji na najwyższym, olimpijskim, poziomie. Można zaryzykować stwierdzenie, że Autorka przedstawia alternatywne spojrzenie na dominujące w praktyce sportu *sensu largo* metodyki treningu czy ćwiczeń, opierające się na wykorzystaniu dostępnej wiedzy z zakresu medycyny, biologii, fizjologii czy psychologii, połączonej z indywidualnymi umiejętnościami trenerów i trenerek, pokazując możliwości jakie wynikają z wykorzystania metody AHP (Analytic Hierarchy Process) w procesie planowania, organizowania, a w perspektywie – także monitorowania szkolenia sportowców. Mamy tu do czynienia nie tylko z racjonalizacją owego szkolenia czy obiektywizacją kryteriów jego modelowania, lecz także z absorpcją swoistej synergii czy syntezy, która przecież powstaje w wyniku zastosowania metody AHP do rozstrzygnięcia dylematów decyzyjnych. Autorka oparła swoją analizę na wypowiedziach 14 ekspertów, którzy dostarczyli podstawowych danych. Mamy zatem do czynienia z syntezy wiedzy osób, która pozostałaby rozproszona bez zastosowania metody AHP. Co więcej, wiedza ta, mająca przecież w dużej mierze charakter „ukryty”, nie dający się łatwo komunikować, pozostałaby zapewne niewykorzystana lub wykorzystana jedynie w indywidualnych przedsięwzięciach trenerskich. Odwołanie się do syntetyzującego charakteru metody (mówimy o Analitycznym Procesie Hierarchicznym, choć równie ważny jest – w naszym przekonaniu – aspekt syntezy) w dziedzinie szkolenia sportowców stanowi o istotnej poznawczej wartości recenzowanego przedsięwzięcia. Uniwersalność metody AHP sprawia, że była ona, jest i zapewne będzie w przyszłości stosowana do rozwiązywania problemów decyzyjnych powstających w znacznie szerszym kontekście, niż w sporcie. Jednak warto podkreślić także węższy sens znaczenia podjętej problematyki. Otóż praca badawcza Autorki w pierwszym rzędzie ma zastosowanie do metodyki przygotowywania zawodników uprawiających taniec

jako dyscyplinę sportową. W tym przypadku Autorka do swego niewątpliwie akademickiego warsztatu dodała pewną istotną wartość, mianowicie **osobiste doświadczenie zawodowe** (Doktorantka w niedawnej przeszłości była zawodniczką klasy międzynarodowej S w tańcu sportowym w stylu standardowym, instruktorem i sędzią tańca sportowego, członkiem polskiej, litewskiej i międzynarodowych organizacji, skupiających tancerzy uprawiających zawodniczo taniec sportowy). Połączenie tych dwóch czynników – biegłości w posługiwaniu się metodą badawczą i własnej wiedzy dotyczącej uprawianej dyscypliny – zrodziło nader oryginalną i wartościową propozycję badawczą, następnie zaś – doprowadziło do wyłonienia optymalnego wariantu strategii szkolenia w sztuce tańca sportowego na poziomie mistrzowskim. Przedstawiona praca wnosi poważny wkład do praktyki szkoleń i treningów sportowych. Wnosi także wkład poznawczy w postaci zastosowanie metody AHP do ujawniania ukrytej wiedzy ekspertów i jej eksternalizacji. Otwiera perspektywy nowych zastosowań metody AHP także w procesach zarządzania wiedzą, jej poszukiwania, gromadzenia, porządkowania, ujawniania i udostępniania.

3. Cel pracy. Pytania badawcze

Autorka kładzie nacisk na **aplikacyjny wymiar** podjętej problematyki badawczej. **Celem badań było zwiększenie efektywności szkolenia sportowego w jednej konkurencji, należącej do nowopowstałej dyscypliny sportu olimpijskiego.** Realizacja tego celu wymagała opracowania modelu szkolenia sportowego w dyscyplinie tańca sportowego (styl standardowy), w skład której wchodzi takie konkurencje, jak: walc angielski, tango, walc wiedeński, fokstrot i quickstep. W jego tworzeniu wykorzystano eksperckie podejście do rozwiązywania problemu. **Aplikacyjny charakter badań łączy się jednak wyraźnie z celem poznawczym.** Cel poznawczy wynikał z pytań dotyczących genezy tańca, konsekwencji sofistycznego ujęcia piękna dla

współczesnego sposobu oceniania tańca sportowego, genetycznych uwarunkowań tańca i zaowocował wyjątkowo kompetentną systematyzacją wiedzy na temat tańca, opartą na przeglądzie bardzo obszernej literatury przedmiotu. Stwierdzeniem o wielkiej sile poznawczej jest dostrzeżenie, że „w uprawianiu tańca sportowego dochodzi niejako do renesansu starożytnej idei greckiej kalokagatii (greckie pojęcie oznaczające połączenie dobra z pięknem), oznaczającej, że „połączenie dobra i piękna można osiągnąć wspólnie w rezultacie treningu (w adaptacji do stosowanych bodźców obciążeniowych)” (s.5). Jesteśmy przekonani, że część pracy zawierająca przegląd literatury powinna zostać opublikowana w postaci serii artykułów w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych.

Wymienione wyżej cele badań sprawiły, że przedmiotem dociekań Autorki stały się pytania badawcze dotyczące:

- istoty tańca oraz możliwości jej powiązania z ideą sportu olimpijskiego; Autorka dowodzi, że istotą tańca jest przede wszystkim idea ruchu, którą odnieść można do sfery duchowości, rozumianej obecnie jako tworzenie sztuki,
- treści słowa „taniec” w różnych językach,
- genezy tańca,
- związku tańca z biologiczną naturą człowieka,
- związków tańca ze sferą *sacrum*, religii i mitologii oraz ze sferą *profanum*,
- roli szkolenia sportowego w łączeniu różnych aspektów tańca,
- metodyki opracowania modelu szkolenia sportowego dla potrzeb zawodników przygotowujących się do zawodów sportowych najwyższej rangi.

Pytania te doczekały się odpowiedzi nie budzących zastrzeżeń metodologicznych i skłaniają do wniosku, że cele, jakie postawiła sobie Autorka, zostały w pełni zrealizowane.

4. Metodyka badań

Metodologiczną warstwę pracy stanowią: a) przegląd literatury przedmiotu, b) metoda AHP. Obie te metody zostały przez Autorkę wybrane dlatego, że zapewniały realizację przyjętych i jasno określonych zamierzeń badawczych.

Przegląd literatury przedmiotu oparty został na starannie przemyślanym kryterium doboru prac do analizy. Wyróżnikiem kategorii prac, pisze Autorka, były głównie tematy tańca, podejmowane w badaniach empirycznych. Ponadto brano pod uwagę przede wszystkim prace (ponad 80%), znajdujące się bazach Scopus i PubMed. W bazie danych PubMed, obejmującej artykuły z dziedziny medycyny i nauk biologicznych, znajdowały się także artykuły o tańcu. Baza zawierała także cytowania z bazy MEDLINE, czasopism i książek online, a także linki do pełno tekstowych artykułów z PubMed Central lub stron internetowych wydawców. W ten sposób dokonano interpretacji istoty tańca z punktu widzenia semantyki, archeologii, piękna, sytuacji i wartości estetycznej. Imponująca liczba prac zawartych w bibliografii rozprawy, wskazania na literaturę obcojęzyczną, uwzględnienie najistotniejszych publikacji związanych w głównym problemem pracy, dowodzą intelektualnego i erudycyjnego przygotowania Autorki do realizacji samodzielnych przedsięwzięć badawczych.

Wykorzystanie metody AHP w rozprawie może być zalecanym wzorem postępowania badawczego. Autorka wykazała rzadko spotykaną samoświadomość metodologiczną, omawiając swoje metodologiczne wybory na tle badawczych nawyków w naukach społecznych. Podkreśla, dla przykładu, że stosowanie schematów właściwych dla metodyki badania postaw (skale R. Likerta, Bogardusa, Osgooda i Tannenbauma) mogłoby wiązać się z pewnym ryzykiem uzyskania danych o mniejszej wiarygodności. Skupiła się zatem na wykorzystaniu w badaniach zaleceń samego prof. Thomasa L. Saaty'ego, który proponował użycie skali dziewięciostopniowej. Drobniejszym mankamentem pracy jest brak opisu zasad doboru i składu próby, obejmującej 14 ekspertów

społecznych. W kilku partiach rozprawy mowa jest również o wykorzystaniu badań realizowanych w zbiorowości respondentów zagranicznych. Niestety, nie dowiadujemy się z rozprawy, jacy to byli eksperci, z jakich krajów i jak ich dobrano do badań.

Zalecenia metodyki AHP zostały zrealizowane z niezwykłą starannością, z zachowaniem wszelkich wymagań. Efektem tego jest zgromadzenie wartościowych danych empirycznych, spełniających wymagania AHP. Warto podkreślić, że rozprawa spełnia postulat tzw. triangulacji, to znaczy nie opiera się na danych zgromadzonych czy analizowanych tylko przy pomocy jednej metody. W konkluzji tej oceny podkreślimy, że zbudowany przy pomocy metody AHP model szkolenia tancerzy-sportowców zyskał mocny fundament, silne uzasadnienie empiryczne oraz osadzenie w rozległym kontekście refleksji nad tańcem jako dziedziną ludzkiej ekspresji i twórczości. W przyszłych przedsięwzięciach badawczych Autorki warto, naszym zdaniem, skupić uwagę na metodyce tzw. *desk research*, omawianej m.in. w publikacji pod red. Wojciecha Czakona „Podstawy metodologii badań w naukach o zarządzaniu”, Warszawa 2015.

5. Struktura rozprawy

Autorka zaznacza, że strukturę pracy oparto na typowych wzorach pisania zorientowanych przyrodniczo dysertacji doktorskich w naukach o kulturze fizycznej. Do oznakowania głównych części pracy zastosowano numerację rzymską (I-IV), a wchodzące w ich skład rozdziały i podrozdziały ponumerowano cyframi arabskimi. Rozprawa składa się z wprowadzenia, czterech rozdziałów oraz dwóch merytorycznych dodatków. Dwa rozdziały rozprawy (rozd. III „Wyniki badań” oraz rozdz. IV) zawierają obszerną charakterystykę uzyskanych danych empirycznych. Uznanie budzą zarówno dociekania Autorki na temat ontologicznego, rzecz by można, statusu tańca i przedstawienie historycznej panoramy formowania się refleksji nad tańcem, jak

i wyniki uzyskane przy pomocy metody AHP. Rozważania prowadzone przez Autorkę przywołują do niedawna zupełnie w naszym kraju ignorowany kontekst zastosowania w naukach o zarządzaniu metodologii badań nad sztuką. W 1998 roku ukazał się numer czasopisma *Organization Science*, poświęcony w całości inspirującej sile improwizacji zaczerpniętych z wariacji jazzowych. Artykuł wprowadzający do tego numeru napisał znakomity badacz organizacji, Karl Weick. Skupił on swoją uwagę na improwizacji jako sposobie myślenia o analizie organizacyjnej (zob. tegoż: *Introductory essay: improvisation as a mindset for organizational analysis. Organization Science, 1998, 9(5):543–555*). Silniejszy jeszcze impuls do przemian sposobu ujmowania organizacji i procesów zarządzania może płynąć z metodologicznego zwrotu w stronę sztuk wizualnych i performatywnych, właśnie takich, jak taniec, i poszukiwania w tych obszarach inspiracji do dalszego rozwoju wiedzy w zakresie zarządzania oraz form organizacyjnych i szkoleniowych sportu. O zwrocie tym szerzej pisze J. Martikainen (2018) *The promise of visual approaches in organizational and management research. w: Thomas W, Hujala A, Laulainen S, McMurray R (eds). The Management of Wicked Problems in Health and Social Care. New York: Routledge, 235–249*.

Struktura przedstawionej do recenzji rozprawy nie budzi żadnych istotnych zastrzeżeń. Jest klarowna, świetnie prezentuje badawcze zamiary Autorki oraz treść wyników i wniosków uzyskanych w Jej własnych badaniach.

6. Formalna strona pracy

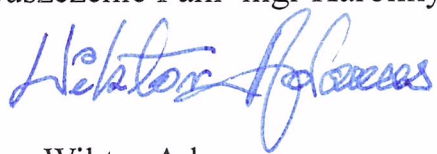
Poprawność języka, technika pisania, forma sporządzania przypisów i ich poprawność nie budzą zastrzeżeń. Rozprawa dowodzi, że Autorka bardzo dobrze opanowała warsztat badawczy i edytorski.

7. Konkluzja końcowa

Recenzowana rozprawa doktorska dokumentuje wysokie intelektualne kwalifikacje Autorki i warsztatową biegłość w wykorzystaniu metod analizy wielokryterialnej. Zawiera istotne poznawczo i od strony praktycznej konkluzje. Sygnalizowane wyżej usterki nie obniżają generalnie bardzo wysokiej merytorycznej oceny pracy. W pracy spełniono również wymagania formalne takie jak: prawidłowe powoływanie się na źródła, odnośniki, uporządkowany spis wykorzystywanych prac. Doktorantka zaprezentowała wyniki swych badań w 8 tabelach, 30 rycinach i 18 fotografiach, które są czytelne i estetycznie wykonane. Zgłoszone uwagi odnośnie recenzowanej pracy które zaznaczyłem w treści, stanowią w moim przekonaniu zaproszenie do dyskusji a nawet polemiki naukowej. Nie obniżają jednak ogólnej pozytywnej oceny ze względu na ustawowe kryterium rozwiązania problemu naukowego. Oceniana praca jest potrzebna i niosąca nowe wartości. Uważam, że istotność podjętej problematyki badawczej, oryginalność zastosowanej metodyki i trafność sformułowanych na podstawie badań wniosków upoważniają do **przyznania Autorce wyróżnienia** za opracowane dzieło.

Reasumując uważam, że przedstawiona mi do recenzji praca, w której Doktorantka wybrała ważny i aktualny problem badawczy, przedstawiła interesujący obszar empiryczny, spełnia ustawowe kryteria wymagane od rozprawy doktorskiej.

Dlatego też jestem przekonany, że może ona stanowić podstawę do ubiegania się przez Kandydatkę o stopień naukowy doktora. Wnoszę zatem o jej przyjęcie i dopuszczenie Pani mgr Karoliny Szymańskiej do publicznej dyskusji.

Wiktor Adamus